

Dönem : 2
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 250

Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 yılı Döner sermaye hesaplarına ait bilânço ile murakıp raporunun sunulduğuna dair Başbakanlık tezkeresi ile Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 Bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ve Tekel Genel Müdürlüğü 1959 Bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/128, 3/135, 1/23)

Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/128)

T. C.
Sayıştay
Sayı : 474234/1381

23 . 6 . 1962

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimimin ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

A. Âli Hemen
Sayıştay Başkanı V.

Uygunluk bildirimi

1. Anayasa ve Genel Muhasebe Kanunu hükümlerine uyularak bir nüshası Sayıştaya gönderilen Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 malî yılı Kesinhesabı, Sayıştaya incelenip yargılanmış olan Saymanlık idare hesaplarıyla karşılaştırılmıştır.

2. Dairesi Kesinhesabında yazılı sarfiyat miktarının, Sayıştaya tesbit olunan miktardan 8 192 lira 75 kuruş noksan bulunduğu ve işbu farkın sebepleri Sayıştay cetvelinde açıklanmış olduğu cihetle Kesinhesap Kanun tasarısının 1 nci maddesinde gösterilen sarfiyat miktarının ona göre düzeltilmesi icabetmekte bulunmuştur.

3. Dairesi Kesinhesabında imhası gereken tahsisat miktarı; 10 141 110 lira 77 kuruş olarak gösterilmiş ise de bu miktar Sayıştaya 10 141 159 lira 68 kuruş olarak tesbit ve dairesi Kesinhesabında noksan görünen 48 lira 91 kuruşluk farkın sebebi Sayıştay cetvelinde izah kılınmış olduğundan Kesinhesap kanun tasarısının 5 nci iptal olunacak tahsisat maddesinde gösterilen rakamın da ona göre düzeltilmesi gerekmektedir.

4. Dairesi Kesinhesabında ödenek dışında harcama gösterilmemiş ve bu itibarla Kesinhesap kanun tasarısıyla mütemmim ödenek isteğinde de bulunulmamış ise de Sayıştay kaydına nazaran 8 241 lira 66 kuruşluk ödenek dışı harcama tesbit kılınmıştır.

Sözü edilen 8 241 lira 66 kuruşluk ödenek dışı harcamanın; aşağıda açıklanacağı üzere 304 ncü - posta telgraf ve telefon ücreti ve giderleri - bölümü ile ilgili harcamadan genel yekûna müessir olmıyarak indirilen 250 lira ile genel yekûna müessir olmıyarak bu bölüme eklenen 26 lira 51 kuruş ve genel yekûna müessir olarak eklenen 9 246 lira 82 kuruşun farkı olan 9 023 lira 33 kuruş-

tan, dairesi kesinhesabında bu bölümde, ödenek artışı olarak kayıtlı bulunan 781 lira 67 kuruşun mahsubundan sonra kalan miktar olduğu, bunun;

A) 250 lirasının; bir odaının Ekim 1959 ücreti olması hasebiyle İstanbul Tekel Başmüdürlüğü Saymanlığına bütçenin 202/22 nei - hizmetliler ücreti - tertibinden mahsubu gerekirken 304/22 nei - telefon giderleri - tertibinden mahsubu eihetine gidilmiş ve Sayıştayca ilgili bulunduğu tertip sarfiyatı arasına alınmış olmasından,

B) 26 lira 51 kuruşunun P.T.T. gideri olması hasebiyle, Diyarbakır Tekel Başmüdürlüğü Saymanlığına bütçenin 304/12 nei vilâyetler posta ve telgraf ücreti tertibinden mahsubu lâzımgelirken 206/12 nei - çocuk zammı - tertibinden mahsubu eihetine gidilmiş ve Sayıştayca ilgili bulunduğu tertip sarfiyatı meyanına alınmış olmasından,

C) 2 898 lira 76 kuruşun, Malatya Tekel Başmüdürlüğü Saymanlığına bütçenin 304/12 nei vilâyetler posta ve telgraf ücreti tesbitinden ödenek dışı harcanmış olması sebebiyle dairesince bütçe sarfiyatı yekûnundan tenzili eihetine gidilmiş ise de Sayıştayca 2514 sayılı Sayıştay Kanununun 13 neü maddesi hükmüne göre bir malî yılıçinde yapılan sarfiyattan bir kısmının her hangi bir sebeple olursa olsun bütçe sarfiyatından çıkarılması doğru görülmüyerek ilgili bulunduğu tertip sarfiyatı arasında bırakılmış olmasından,

Ç) 6 344 lira 76 kuruşunun; Kayseri Tekel Başmüdürlüğü Saymanlığına 304/12 nei vilâyetler posta ve telgraf ücreti tertibinden ödenek dışı harcanmış olması sebebiyle dairesince bütçe sarfiyatı yekûnundan tenzili eihetine gidilmiş ve Sayıştayca ise 2514 sayılı Sayıştay Kanununun 13 neü maddesi hükmü uyarınca ilgili bulunduğu tertip sarfiyatı meyanında bırakılmış olmasından,

D) 3 lira 30 kuruşunun; İstanbul Tekel Başmüdürlüğü Saymanlığına 304/22 nei telefon giderleri tertibinden ödenek dışı harcanmış olması sebebiyle dairesince bütçe sarfiyatından tenzili eihetine gidilmiş ise de Sayıştayca ilgili bulunduğu tertip sarfiyatında bırakılmış olmasından, husule gelmiş bulunduğu anlaşılmıştır.

Saymanlıklara ödeme emri olmaksızın harcama yapılmasından ve bölümler arasında yapılan mahsup hatalarından husule gelen bahis konusu 8 241 lira 66 kuruşluk ödenek dışı harcamanın ilgili saymanlıkların 1959 malî yılı idare hesaplarının Sayıştayca yargılanması sonucunda ilgililer namına tanzim hükmedilmiş olduğundan adı geçen bölümler sarfiyatı rakamları olarak Sayıştay cetvelinin esas alınmasının ve her ne kadar dairesince Kesinhesap kanunu tasarısıyla bu miktar için mütemmim ödenek istenilmemiş bulunmakta ise de durumun Büyük Millet Meclisinde müzakeresi sırasında böyle bir talep yapılması halinde kabul edilmemesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

5. Dairesi Kesinhesabında yazılı gelir tahakkuk ve tahsilât miktarı, Sayıştayca tesbit olunan miktardan 44 lira noksan bulunmuş, sebebi Sayıştay cetvelinde izah edilmiş olduğundan Kesinhesap kanun tasarısının 2 nei maddesinde gösterilen tahsilât miktarının ona göre düzeltilmesi gerekmektedir.

6. Genel Muhasebe Kanununun 104 neü maddesi gereğince Kesinhesap gelir ve gider cetvellerine bağlanması icabeden izahnamelerin; bütçelerin gerekçelerine mütenazır olarak gelirin genel durumu, çeşitli gelir nevilerinin takibettiği seyir, bütçe ile yapılan tahmine mukabil tahakkuk ve tahsilde fark mevcut ise sebep ve mahiyeti ve gider bütçesinin çeşitli tertiplerine konulmuş olan ödeneklerin hangi hizmetlere, ne miktar harcandığı ve işbu harcama sonunda bütçe ile derpiş olunan hizmetlerin ne derecelerde tahakkuk ettirilmiş bulunduğu yolunda bütçe gelirlerini ve yapılan harcama ve hizmetleri genel çizgileriyle gösterir bilgi ve açıklamayı kapsamı gerekmekte olup gerçi kesinhesaba bağlanmış olan izahnamelerden gelir izahamesiyle gider bütçesinin (A/2) yatırımlar kısmı hakkında verilen izahatın tatmin edici mahiyette olduğu görülmüş ise de, yatırımlar dışında kalan hizmetlere ait bulunan (A/1) cetveline dâhil bölüm ve maddeler hakkındaki izahatın kanunun kastettiği mahiyette bilgi ve açıklamayı kapsamadığı anlaşılmıştır.

7. Yukarıdaki maddelerde ve bağlı cetvellerde yazılı açıklamalar göz önünde bulundurulmak suretiyle sözü geçen Kesinhesap kanunu tasarısında gösterilen rakamların kabulünün uygun olacağını arz ederiz.

	(Bulunamadı)		(Bulunamadı)
<i>Muhittin Gürün</i>	A. Âli Hemen	<i>Kemal Tolluoğlu</i>	Mehmet Karabacakoğlu
Birinci Başkan	D. 1. Başkanı	D. 2. Başkanı	D. 3. Başkanı
<i>Ihsan Oğat</i>	<i>Rahmi Uçkun</i>	<i>A. Rıza Toksöz</i>	<i>Nihat Başakar</i>
D. 4. Başkanı	Üye	Üye	Üye
<i>Raşit Örencik</i>	<i>Cafer Olcay</i>	<i>Celâl Çitiçi</i>	<i>Hüdâi Dümer</i>
Üye	Üye	Üye	Üye
<i>Hikmet Öktem</i>	<i>Remzi Konakçı</i>	<i>Semiha Erem</i>	<i>Necdet Tek'er</i>
Üye	Üye	Üye	Üye V.
	<i>Hayri Gürsu</i>	<i>Fikret Karabina</i>	
	Üye V.	Savei	

Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 yılı döner sermaye hesaplarına ait bilânço ile murakıp raporlarının sunulduğuna dair Başbakanlık tezkeresi (3/135)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 32-3/5604

26 . 12 . 1963

Konu : Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 yılı bilânçosu.

Millet Meclisi Başkanlığına

Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 yılı döner sermaye hesaplarına ait bilânçosu ile murakıp raporu ve bu rapor hakkındaki idare mütalâası, 1660 sayılı Kanunun 10 ncu maddesine göre, ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü
Başbakan

Tekel Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı (1/23)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1481/1671

24 . 5 . 1961

Kurucu Meclis Başkanlığına

Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 10 . 5 . 1961 tarihinde kararlaştırılan «Tekel Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı Hesabı Katı kanunu tasarısı» gerekçesi ve ilişikleriyle birlikte bağlı olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org.
Cemal Gürsel

GEREKÇE

1959 malî yılı nâzım sarfiyatı dâhil olmak üzere umumi bütçe masrafları nakden tediyat yekûnu olan 117 842 708 lira 65 kuruşun müfredatı ekli (A/1) ve (A/2) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

1959 malî yılı nâzım varidat dâhil bütçe varidatı olan 981 008 397 lira 56 kuruşun müfredatı ekli (B) işaretli cetvelde gösterilmiş ve bütçe tahminlerine göre vukua gelen fazla ve noksanlık ayrıca bir cetvel ile açıklanmıştır.

Gelecek yıllarda mahsubu yapılmak üzere (A/2) cetvelinin ayrı bir sütununda gösterilen ve 3010 sayılı Kanun mucibince avans olarak verilen 25 828 163 lira 71 kuruş tahsisat mevkuf tutulmuştur.

1959 malî yılı içinde sarf olunmayıp iptâl olunan 10 141 110 lira 77 kuruş tahsisat bakiyesi (A) işaretli cetvelin hususi sütununda gösterilmekle beraber, ayrıca bir cetvel ile de açıklanmıştır.

1959 malî yılı kâr ve zarar hesabı bu yıla ait bilânçoda gösterilmiştir.

Sayıştay Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Sayıştay Komisyonu

Esas No. : 3/128,

3/135, 1/23

Karar No. :10

25 . 4 . 1967

Yüksek Başkanlığa

Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı Kesinhesap kanun tasarısı, uygunluk bildirimî ve 1660 sayılı Kanununun 8 neî maddesi gereğince uzman murakıplarca bu yıl döner sermaye bilânçosu tetkikatı sonucuna ait düzenlenen rapor hükümsüz kalan evrak arasından çıkartılarak Komisyonumuza tekrar havale olunmakla, kanunun tarif ettiği şekilde hazırlanmış bulunduğu anlaşılan Kesinhesap kanun tasarısı ve uygunluk bildirimî, döner sermaye bilânçosu tetkikatına ait rapor Sayıştay, Tekel Genel Müdürlüğü ve maliye temsilcileri hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Ödenek :

1. Uygunluk bildiriminde kesinhesapta gösterilen ödenekle Sayıştayca tesbit edilen ödenek müfredat itibariyle aynı olduğu, fakat kesinhesapta kısımlar toplamı yapılırken yanlışlıkla 1 000 lira fazlasiyle toplandığı dolayısıyla ödenek genel toplamı 1 000 lira fazla gösterildiği belirtilmiştir. Farkın kesinhesapta yapılan maddi hatadan ileri geldiği anlaşılmağa Komisyonumuzca uygunluk bildirimine bağlı cetvellerde yazılı ödenek toplamının kabulü uygun görülmüştür.

Gider :

2. Kanun tasarısında ve kesinhesapta gider genel toplamı 117 842 708,63 lira gösterildiği halde, Sayıştayca 8 192,75 lira fazlasiyle 117 850 910,38 lira tesbit edildiği uygunluk bildirimî ve buna bağlı cetvellerin incelenmesinden anlaşılmaştır.

Uygunluk bildiriminde söz konusu farkın, giderler arasında gösterilmesi gereken 9 300,82 liranın dairesince gider arasına alınmaması, buna karşılık giderler arasına alınmaması gereken 1 108,07 liranın giderler arasına alınmasından ileri geldiği açıklanmıştır.

Söyle ki; çeşitli saymanlıklarda ödeneği olmadan harcanan ve gider kaydolunan 9 300,82 lira dairesince ahizlerinden tahsil edilmiş ve aynı zamanda giderden düşülmüştür. Oysaki 2514

sayılı Sayıştay Kanununun 13 ncü maddesine göre gider kaydolunan bir harcamanın giderden düşülmesi mümkün olmadığından Sayıştayca bu harcamalar gider arasına alınmıştır.

Buna karşılık Adana Tütün Fabrikası ve İstanbul Bira Fabrikası saymanlıklarına ait idare hesabı cetvellerinde giderler arasında olmayan 1 108,07 lira, kesinhesabın düzenlenmesinde yanlışlıkla bu saymanların giderleri arasında mütalâa edilmiş Sayıştayca ise idare hesabı cetvelleri esas almadığından sözü edilen 1 108,07 lira giderler arasına alınmamıştır.

Yapılan incelemede Sayıştayca tesbit edilen gider Komisyonumuzca da doğru bulunmuş ve kanun tasarisının 1 nei maddesi buna göre değiştirilmiştir.

Bundan başka gider genel toplamına etkili olmayarak çeşitli bölümler arasında uygunluk bildirimine ekli cetvelde gösterildiği üzere toplam olarak 4 525,39 liralık mahsup hatası meverdölup Komisyonumuzca, Sayıştayca yapılan işlem doğru bulunmuş ve uygunluk bildirimine ekli cetvelle rin esas alınması kabul olunmuştur.

YOKEDİLECEK ÖDENEK :

3. Kanun tasarisında ve kesinhesapta 10 141 110,77liralık ödenoğün yokedilmesi gerektiği belirtilmişse de, Sayıştayca 48,91 lira fazlasiyle 10 141 159,60 lira tesbit edildiği uygunluk bildiri mi ve buna bağı cetvellerde belirtilmiştir.

Uygunluk bildiriminde farkın, gidere yapılan ilâve ve düşmelerin yokedilecek ödenoğe etkisinden ileri geldiği açıklanmış, komisyonumuzca da, Sayıştayca tesbit edilen gider aynen kabul olduğundan buna bağı olan yokedilecek ödenekte Sayıştayca tesbit edildiği şekilde kabul olunmuştur.

ÖDENEK DIŞI HARCAMA :

4. Kesinhesaba göre ödenek dışı harcama bulunmadığı halde, Sayıştayca 304 ncü bölümden 8 241,66 liralık ödenek dışı harcama tesbit edildiği, bu ödenek dışı harcamanın gider bölümünde açıklandığı üzere dairesi gider kesinhesabına dâhil edilmeyen harcamaların Sayıştayca gider arasına alınmasının bir sonucu olduğu uygunluk bildiriminde ve buna bağı cetvellerde belirtilmiş komisyonumuzca da uygun bulunarak aynen kabul olunmuştur.

Ancak, ödenek dışı harcamanın 8 241,66 liranın haizlerinden tahsil edildiği ve ertesı yıl geçen yıl borçları bölümünden sağlanan ödenekle ahizlerine tekrar ödendiği dairesi temsilcilerinin yaptığı açıklamadan anlaşılmaqla bu ödenek dışı harcama için tamamlayıcı ödenek verilmesine mahal görülmemiştir.

GELİR :

5. Kesinhesap kanun tasarisında ve kesinhesapta gelir genel toplamı 981 008 397,56 lira gösterildiği halde, Sayıştayca 44 lira fazlasiyle 981 008 441,56 lira tesbit edildiği uygunluk bildiri mi ve buna bağı cetvelde açıklanmıştır.

Uygunluk bildiriminde söz konusu farktan, 34 lirasının Trabzon Tütün Bakım ve İşletme Atelyesinde olup, bu saymanlığın geliri 1 322,98 lira olduğu halde kesinhesabın düzenlenmesinde 34 lira noksaniyle 1 288,98 lira alınmasından.

10 lirası Malatya Tütün Fabrikasında olup, keza bu saymanlığın geliri 21 337,10 lira olduğu halde 10 lira noksaniyle 21 227,10 lira alınmasından ileri geldiği açıklanmış ve bu açıklama karşısında komisyonumuz Sayıştayca tesbit edilen miktarların kabulünü uygun bulunmuş kanun tasarisının 2 nei maddesi buna göre değiştirilmiştir.

6. Uygunluk bildiriminde, Genel Muhasebe Kanununun 104 ncü maddesi gereğince kesinhesaba bağlanan izahnamelerin gerekli açıklamayı içine almadığı için yetersiz bulunduğu belirtilmiş, komisyonumuzca yapılan incelemede de gerçekten izahnamelerin kanunun kastettiği açıklamayı ihtiva etmediği görülerek, bundan böyle kanunun istediği anlamda izahname düzenlenmesi hususu tavsiyeye şayan bulunmuştur.

7. Tekel Genel Müdürlüğü döner sermaye saymanlığının 1959 malî yılı bilânçosu ve bu bilânço hakkında düzenlenen uzman mürakıplar raporu ile bu rapora mezkûr idarenin verdiği cevabın komisyonumuzca müzakeresi sonucunda-

a) Raporun 45 ve 46 nci maddelerinde : Fabrika, atarar ve depolarla diğer sabit tesislerde ve tekell mamüllerinin sevkiyatında vukuu muhtemel hasarların karşılanabilmesi amacıyla ayrılan sigorta primlerinin Hazineye devredilerek harcannması ve dolayısıyla sigorta fonunda hasarları karşılanacak para kalmaması sebebiyle :

I - Primin ya sigorta fonundan toplanması,

II - Ya da özel sigorta şirketlerine sigorta ettirilmesi görüşüne İdarece iştirak edilmekle beraber daha ziyade mevzuun tahakkukunun Maliye Bakanlığına aidolacağı ve hasar vukuunda Hazinece tedbir alınacağı ifade edilmiştir.

Her halde muhasebe tekniği bakımından sigorta primlerinin bir fonda toplanması uygun ise de bu paranın bu fonda âtil bir durumda bırakılmaması ve hasara uğrıyacak tesis ve demirbaşların tanzimi ve yenilenmesi Hazinece deruhte edilmiş ve Hazineden daha emin ve muteber bir kefil bulunmamış olması gerçeğiyle sigorta primlerinin Hazineye ödenmesinde Komisyonumuzca bir sakınca görülmediği gibi faydalı olacağı mütalâa edildiğinden cari işlemin devamı uygun bulunmuştur.

b) Raporun 48 nei maddesinde : Gerek bütçeye, gerek döner sermayeye ait sabit kıymetlerle demirbaş eşya ve mefruşatın kaç yılda amorti edileceğinin anlaşılabilmesi yönünden bir kıymetin amortismanının gerçek kıymetleri üzerinden ayrı ayrı tefrik edilerek amortisman defterinde gösterilmesi görüşüne karşılık Tekele bağı teşkilâtındaki sabit kıymetlerin mubayaa ve kayda alış tarihlerinin doğru olarak tesbitine ve gerekse hangileri üzerinde bugüne kadar ne miktar amortisman ayrıldığıının kesinlikle bulunmasına imkân olmadığından tenkid ve tavsiye olunan bu husus bugüne kadar yerine getirilememiş ise de önümüzdeki yıllarda Maliye Bakanlığı ile yapılacak muhabere ile yeniden amortisman tabi tutulmak suretiyle müfredat kayıtlarının tesisine çalışılacağı, İdarece beyan edilmiştir.

Esasen bu konu Komisyonumuzun 1957 yılı raporunda amortismanların gerçek değerleri üzerinden hesabedilmesinin tavsiyeye şayan olduğu şeklinde karara bağlanmış olduğundan Komisyonumuzca denecek bir şey yoktur.

c) Raporun 50 nei maddesinde : Hazine hissesinin sıhhatli bir şekilde hesabının mümkün görülmemesi sebebiyle Tekel mamulleri üzerine muayyen bir vergi konulmak ve yıllık satış miktarlarına göre verginin hesabedilmek suretiyle Hazineye hisse verilmesi görüşüne karşılık İdarece bu temenniye Yüksek Komisyonca iştirak edildiği takdirde İdare ve Hazine mümessillerince alınacak karara uyulacağı beyanında bulunulmuştur.

Raporda belirtildiği şekilde yola gidildiği takdirde Tekel mamullerinin maliyet fiyatlarının her an değişmesi melhuz olduğundan satış fiyatlarının da devamlı değişeceği bunun da piyasada istikrarsız bir durum arz edeceği ve satış fiyatlarının sabit tutulması halinde ya Hazine hissesi düşecek ya da Tekel Genel Müdürlüğüne maliyetinden daha az para kalacaktır ki, bununla işletmelerin idaresi mümkün olmayacağı cihetle Komisyonumuzca uygun bulunmamıştır.

ç) Raporun 100 neü maddesinin 7 nei fıkrasında : Borçlu ve alacaklı hesapların tahlilinin yapılabilmesi yönünden vâdelerini gösteren cetvellerin bilânçoya bağlanmasının temenni edilmesi üzerine İdarece, veresiye satışların vâdeleri olup diğerlerinin olmaması sebebiyle bilânçoya bağlanmamıştır denilmiştir.

Tekel İdaresinin borç ve alacaklarının bilinmesine işletmecilik ve muhasebe tekniği bakımından lüzum ve zaruret bulunduğundan borçlu ve alacaklı hesaplar da kayıtlı paraların vâdeleri itibariyle tanzimi gereken cetvellerin bilânçoya bağlanması Komisyonumuzca uygun bulunmuş, bundan böyle sözü edilen cetvellerin bilânçoya bağlanması tavsiyeye şayan görülmüştür.

d) Raporun 102 nei maddesinin son fıkrasında : Genel Ayniyat Talimatnamesi hükümlerine göre merkezde 7 örnek No. lu icmal defterinin tutulması ve her yıl devirlerinin müfredat itibariyle yapılması icabederse de tekell işletmelerinde sabit kıymetlerin çokluğu ve özelliği sebebiyle mezkûr defterin tutulması ve devirlerin müfredatlı yapılmasına maddeten imkân bulunmadığından tekell işletmesi bünyesinde uygun bir şekilde hazırlıyacağı ayniyat talimatnamesini Maliye Bakanlığına göndermesi temennisine idarece uyulduğu anlaşılmuş olmakla Tekel Genel Müdürlüğü bünyesine

uygun bir döner sermaye yönetmeliğini hazırlamak suretiyle Maliye Bakanlığına göndermesi Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

e) Raporun 134 ve 135 nei maddelerinde : Gümrük İdaresine yüzbinlerce lira ardiye ücreti ile ithal olunan kahvenin tecilli Gümrük Resmi giderlerinin ödendiği görülmüştür. Bu giderlerin işletmecilik zihniyeti ile kabilitelif olmayan gayriiktisadi giderler olduğu belirtilmiş olmasına karşılık kira ile tutulacak binalara kira ücreti ödeneceğine göre bu paranın gümrük kanalıyla Hazineye verilmesinde Hazine menfaati olduğu ve Tekel İdaresinin para durumunun imkân verdiği zaman ödenmesinden doğan bu gibi giderlerin azaltılmasına gayret edileceği şeklinde cevaplandırılmıştır.

İşletmecilik yönünden maliyete etkili olan gayriiktisadi giderlerin izalesi raporda belirtildiği üzere gerekli ise de işletmenin likidite durumunun müsaidolmaması ve Tekel İdaresinin kârının da Hazineye devredilmesi ve bu yolla gümrüğe ödenen kiralara da Hazineye intikal etmiş olması dolayısıyla şimdilik Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

f) Raporun 179 neu maddesinde : Cibali Tütün Fabrikasının ihtiyacı bulunan yazı makinasının Devlet Malzeme Ofisinden alınmayıp da K. Rafailidis'ten satın alınmış olması sebebine karşılık daha ucuza maledilmiş olması gerekçesine istinadedildiği anlaşılmıştır.

Mezkûr malzeme daha ucuza maledildiği takdirde hariçten mübayaâ edilir diye 6400 sayılı Devlet Malzeme Ofisi Kanununda bir hüküm mevcudolmadığından badema bu ve buna benzer malzeme ve kırtasiyenin mezkûr ofisten mübayaâ edilmesi Komisyonumuzca temenniye şayan görülmüştür.

g) Raporun 254, 265 ve 266 nei maddelerinde : Yaprak tütün bakımevleri ile yaprak tütün işleme atelyelerinde yaprak tütün firlerinin fazla olması :

I - Tütünlerin 6 aydan fazla bekletilmiş olması ambar ya da işletme atelyelerinin kifayetsizliğinden,

II - Anormal fire miktarlarının işleme evlerinde tav verme tesisatının yetersizliğinden,

III - Tütün balvalarının nakil vasıtalarından indirme ve bindirmede kullanılması gereken modern makinaların mevcudolmamasından ileri geldiği bittetiklik anlaşılmış olduğundan ambar, bakım evi ve işleme atelyelerinin çoğaltılması ve modern indirme bindirme makinalarının temini suretiyle (fortlikt makinası gibi) fire oranının azaltılması sonucunda yüzbinlerce liranın tasarruf edileceği,

IV - Sigara ve likörlerin nevi itibarıyla çok çeşitli bulunması sebebiyle istihsalin daha az, giderlerin daha çok olmasını tevlidetmektedir. Halbuki çeşitleri mümkün olduğu kadar azaltıldığı takdirde :

A) İstihsalin çoğalmasını,

B) İşçi ve ustaların daha tesirli çalışmalarını ve iş kabiliyetlerinin ve ihtisaslarının artmasını,

C) Depolama imkânlarının ve hareketlerinin kolaylaşmasını,

Ç) Personel tasarrufunu,

D) Genel giderlerin azalmasını,

E) Şehir elektrik cereyanı kesildiği zamanlarda işletmelerin çalışabilmesi için yedek bir jeneratörün teminini sağlayacağı dolayısıyla maliyetin düşürüleceği belirtilmekte ve idarece de raporda ön görülen temennilere iştirak edilerek yerine getirileceği raporda verilen cevaptan anlaşılmış olmakla idarece gereken tedbirlerin alınması hususu Komisyonumuzca da temenniye şayan görülmüştür.

Raporun 264 neu maddesinde : Müessesenin bünyesinde değişiklikler ve idari rasyonolizasyonla ilgili olarak :

I - Tekel İşletmeleri ticari ve sınaî fonksiyonlarını tam olarak yapabilmeleri için :

A) Her işletmenin başına o işte bilgi ve tecrübesi olan elemanların getirilmesi,

B) Malivet hesaplarının gerçek giderlere göre tutulması ve tahlillerinin fabrikalarda yapılarak işletmecilerin bunlardan istifade ederek sevk ve idarelerini tanzim etmeleri,

C) Memur ve idareci kadrolarının işletme yerlerinde sabit bir hale getirilmesi ve aynı zamanda da ihtisas sahibi elemanların sık sık değiştirilmemesi,

Ç) Kadro tutarlarının mümasil işletmeler seviyesine yükseltilmesi,

II - Tekelin idari ve muhasebe yönünden tam olarak görevini yapabilmesi için :

A) Ya idarenin İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmesi,

B) Ya da döner sermaye miktarının artırılması, ödenmemiş miktarın derhal ödenmesi, idarenin Hazineye olan borçlarının tasfiyesi ve döner sermaye bilançosu içinde katma bütçenin ayrılması,

C) İdarenin merkezîyetçilikten uzaklaştırılarak Genel Müdürlüğe bağlı olarak fabrika ve işletmelerin idari ve hesabi yönden müstakilleştirilmesi, temenni edilmektedir.

Tekel Genel Müdürlüğü temsilcisinin bu konuda yaptığı açıklamada :

Konunun Hükümetçe ele alındığı, Tekel Genel Müdürlüğünün halihazır statüsü ve Tekele verilecek yeni şekil reorganizasyon komitesince incelenmekte olduğu; ayrıca vergi yönünden de Maliye Bakanlığı bünyesinde teşkil edilmiş olan Vergi Reform Komisyonunda da konunun incelendiği raporda öngörülen problemlerin ve çözümlerinin bu komite ve komisyonlara da ele alınacağına tabii bulunduğu ifade edilmiştir.

Konunun Hükümetçe ele alınmış olması memnuniyetle karşılanmış olmakla beraber, Tekele verilecek yeni şeklin tesbitinde raporda öngörülmüş olan temennilerin de göz önünde bulunulması hususu tavsiyeye şayan bulunmuştur.

Yukarda arz edilen hususların dışında raporda tenkid ve temennilerden birçoğunun yerine getirildiği, diğerlerinin de yerine getirileceği idarenin verdiği cevaptan ve açıklamadan anlaşılabilir olup, komisyonumuzca da raporda tenkid ve temenni edilip de tamamlanmayan veya yerine getirilmeyen hususların biran önce tamamlanması veya yerine getirilmesi temenniye şayan görülmüş ve bilanço aynen kabul olunmuştur.

Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Sinop <i>M. Kaptan</i>	Başkanvekili Burdur <i>i. H. Boyacıoğlu</i>	Sözcü Kütahya <i>M. Ersoy</i>	Kâtip Maraş <i>V. Kadroğlu</i>
Adıyaman <i>A. Turanlı</i>	Erzurum <i>G. Karaca</i>	Giresun <i>K. Bosuter</i>	Kastamonu <i>A. Toközlü</i>
Mardin <i>N. Oğuz</i>	Niğde <i>Y. Arıbaş</i>	Ordu <i>K. Şensoy</i>	Siirt <i>A. Yaşa</i>
Siirt <i>M. Ongan</i>	Sivas <i>T. Koraltan</i>	Tokat <i>M. Ş. Çavdaroğlu</i>	Van <i>M. S. Yıldız</i>

İmzada bulunamadı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Tekel Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı hesabı kat'i kanunu tasarısı

MADDE 1. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı umumi sarfiyatı bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde gösterildiği veçhile,

a) 41 719 674,91 lira adi bütçe sarfiyatına, 38 282 357,95 lirası da yatırım masraflarına,

b) 37 840 675,77 lirası nazım sarfiyata aidolmak üzere cem'an 117 842 708,63 liradır.

SAYIŞTAY KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı Kesinhesap kanun tasarısı

MADDE 1. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı genel gideri bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere;

a) 41 727 867,66 lira âdi bütçe giderine 38 282 357,95 lirası da yatırım giderlerine,

b) 37 840 675,77 lirası nazım gidere, aidolmak üzere toplam olarak 117 850 901,38 liradır.

Hükümetin teklifi

MADDE 2. — Tekel Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı varidatından yapılan tahsilât, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere, 981 008 397,56 liradır.

MADDE 3. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 yılı Bütçe vâridatı ile masrafları arasındaki farkı teşkil eden 863 165 688,93 lira, Hazine ve Belediye'ye ödenmiştir.

MADDE 4. — 3010 sayılı Kanun gereğince yıllarda mahsubu yapılmak üzere (A/2) bütçesinden verilen avans miktarı olup ilişik cetvelerin ayrı sütununda gösterilen 25 828 163,71 lira tahsisattan mevkuf tutulmuştur.

MADDE 5. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı tahsisatından sarf olunmayan ve ilişik (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin ayrı sütunlarda gösterilen 10 141 110,77 lira iptal edilmiştir.

MADDE 6. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı bilançosu ile kâr ve zarar cetvelleri tasdik olunmuştur.

MADDE 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Gümrük ve Tekel bakanları yürütür.

10 . 5 . 1961

Devlet Bakanı ve Başbakan <i>C. Gürsel</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>F. Özdilek</i>
Devlet Bakanı <i>S. Ulay</i>	Devlet Bakanı <i>H. Mumcuoğlu</i>
Adalet Bakanı <i>E. Tüzemen</i>	Millî Savunma Bakanı <i>M. Alankuş</i>
İçişleri Bakanı <i>N. Zeytinolu</i>	Dışişleri Bakanı
Maliye Bakanı <i>K. Kurdaş</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>A. Tahtakılıç</i>

Sayıştay Komisyonunun değişikliği

MADDE 2. — Tekel Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı gelirinden yapılan tahsilât, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 981 008 441,56 liradır.

MADDE 3. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı geliri ile gideri arasındaki farkı teşkil eden 863 157 540,18 lira Hazine ve belediyeye ödenmiştir.

MADDE 4. — 3010 sayılı Kanun gereğince gelecek yıllarda mahsubu yapılmak üzere avans olarak verilen 25 828*163,71 lira ödeneğinden mevkuf tutulmuştur.

MADDE 5. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı ödeneğinde harcanmayan ve bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin ayrı sütunlarında gösterilen 10 141 159,68 lira yok edilmiştir.

MADDE 6. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1959 yılı bilançosu ile kâr ve zarar cetvelleri tasdik olunmuştur.

MADDE 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Gümrük ve Tekel bakanları yürütür.

Bayındırlık Bakanı <i>Prof. M. Gökdoğan</i>	Ticaret Bakanı ve Dışişleri B. V. <i>M. Baydur</i>
Sa. ve So. Y. Bakanı <i>R. Üner</i>	Gümrük ve Tekel Bakanı <i>F. Aşkın</i>
Tarım Bakanı V. <i>F. Aşkın</i>	Ulaştırma Bakanı <i>O. Mersinli</i>
Çalışma Bakanı <i>C. Talas</i>	Sanayi Bakanı <i>Ş. Kocatopçu</i>
Ba.-Ya. ve Turizm Bakanı <i>C. Baban</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>R. Özal</i>

Fasıl	Tahsisatın nevi
202	Memur ve hizmetliler ücreti
203	Geçici hizmetliler ücreti
204	Ecnabi uzman ve hizmetlilerle bunlara yardımcı personelin ücreti
206	4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zam ve yardımlar
207	Ecnabi dil bilenlere 3656 sayılı Kanununun 5 nci maddesi gereğince ödenecek para mükâfatı
209	5484 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler
210	Temsil tahsisatı
218	4896 sayılı Kanun gereğince ödenecek kasa tazminatı
229	Memur, hizmetli, emekli, dul ve yetim aylıklarında yapılacak değişikliklerin gerektirdiği her türlü masraflar karşılığı, (Bu fasıldan (A/1) işaretli cetvelin altındaki tertiplerine gerekli tahsisatı aktarmaya Maliye Vekili yetkilidir.
301	Merkez büro masrafları
302	Vilâyetler büro masrafları
304	Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları
305	Kira bedeli
306	Giyecekler
307	Harcırahlar
308	4598 sayılı Kanun gereğince ödenecek tedavi masrafları ve harcırahları
403	Temsil masrafları
407	Muhasebei Umumiye Kanununun 48 nci maddesini ilgilendiren masraflar
417	5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince ödenecek vergi ve resimler
419	Mahkeme masrafları
420	Tecribe, ıslah ve mücadele masrafları
421	Kaçığı takip ve önleme masrafları
446	6085 sayılı Kanununun 56 nci maddesi gereğince sigorta fonu karşılığı
447	7126 sayılı Kanununun 37 nci maddesi gereğince sivil müdafaa fonu karşılığı
448	Muhafazasına lüzum kalmıyan evrak ve vesakin imha edilmesi hakkındaki 6696 sayılı Kanun gereğince teşekkül edecek komisyon âzalarına verilecek ücretler ve bu kanun gereğince yapılacak hizmetler karşılığı
452	Staj masrafları
453	Milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği masraflar
459	Spor masrafları
476	Kurs masrafları
501	Geçen yıl borçları
502	Eski yıllar borçları
505	Hükme bağlı borçlar
692	İşçi kurul ve sendikalarına yardım
604	Çeşitli hayır kurumlarına yardım
605	4250 sayılı İspirto ve ispirotolu içkiler inhisarı Kanunu gereğince yapılacak ödemeler

(A/1) cetveli yekünü

ğü (A/1) ve (A/2) cetvelleri

Tahsisat		Sarfiyat		3010 sayılı Ka- nunla verilen avans		İmhası icabeden tahsisat		Tahsisat harici sarfiyat	
Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
31 310 000		31 115 924	52			194 075	48		
310 925		307 582	40			3 342	60		
16 000						16 000			
766 000		750 612	23			16 387	77		
1 500						1 500			
3 771 750		3 523 274	17			248 475	83		
4 200		4 200							
720 000		636 190	31			83 809	69		
105 001		98 726	57			6 274	43		
520 000		477 488	31			42 511	69		
530 000		538 241	66					8 241	66
330 000		284 640				45 360			
460 000		431 814	61			28 185	39		
2 016 500		1 684 228	54			332 271	46		
465 000		398 259	81			66 740	19		
15 000		14 307	30			792	70		
155 500		134 692	72			20 807	28		
21 500		20 037	59			1 462	41		
80 000		79 908	03			91	97		
407 501		392 714	57			14 786	43		
220 000		183 153	23			36 846	77		
15 000		15 000							
115 323		115 323							
75 000						75 000			
35 000		20 452	57			14 547	43		
60 500		29 158	99			31 341	01		
5 000		4 758	75			241	25		
130 000		118 268				11 732			
35 000		30 182	75			4 817	25		
63 000		56 617	29			6 382	71		
200 000		172 742	24			27 257	76		
75 000		74 647	50			352	50		
15 000		14 820				180			
25 000						25 000			
43 075 200		41 727 867	66			1 355 574		8 241	66

Fasıl

Tahsisatın nev'i

(A/2) Yatırımlar

- 701 Yapı onarımı
735 Bina satınalma ve yaptırma
736 5113 ve 6476 sayılı kanunlar gereğince satın alınacak veya yaptırılacak tütün bakım ve işleme evleri ve ambarları
741 4898 sayılı Kanun gereğince yeniden yaptırılacak fabrika, imal ve doldurma evleriyle mevcutlarının genişletilmesi masrafları
751 Satın alınacak makina, âlet ve vasıtaları ve bunların koruma masrafları
752 Satın alınacak taşıtlar ve bunların komple motorları
761 Çamaltı, Yavşan ve diğer tuzlalarda yaptırılacak yeni tesisler ve bunların genişletme ve sınırlandırma masrafları
Muhasebei Umumiye K. 83 neü Md. geçen ve eski yıl mahsubatı

(A/2) Cetveli yekûnu

İCMAL

- (A/1) Cetveli yekûnu
(A/2) Cetveli yekûnu

Yekûn

Nâzım gider belediye hissesi
Nâzım gider Hazine Tayyare Resmi

Umumi yekûn

Tahsisat		Sarfiyat		3010 sayılı Ka- nunla verilen avans		İmhası icabeden tahsisat		Tahsisat harici sarfiyat	
Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
1 125 000		588 601	99			536 398	01		
15 390 000		12 144 503	78	805 592	31	2 439 903	91		
5 000 000		4 897 933	11	100 000		2 066	89		
19 820 000		6 988 936	31	9 930 924	34	2 900 139	35		
29 072 645		11 857 274	70	14 991 647	06	2 223 723	24		
1 000 000		675 218	37			324 781	63		
1 000 000		641 427	35			358 572	65		
488 462	34	488 462	34						
72 896 107	34	38 282 357	95	25 828 163	71	8 785 585	68		
43 075 200		41 727 867	66			1 355 574		8 241	66
72 896 107	34	38 282 357	95	25 828 163	71	8 785 585	68		
115 971 307	34	80 010 225	61	25 828 163	71	10 141 159	68	8 241	66
28 159 573	90	28 159 573	90						
9 681 101	87	9 681 101	87						
153 811 983	11	117 850 901	38	25 928 163	71	10 141 159	68	8 241	66

1959 yılı İnhisarlar Umum Müdürlüğü (B) cetveli

Fasıl	Gelirin çeşidi	Muhammenat	Tahsilât
1	Satış kârları (İnhisarlar geliri)	566 736 070	601 292 308 30
2	Çeşitli gelirler (muhtelif rûsum)	3 800 000	3 283 065 86
3	Para cezaları	150 000	183 377 12
4	Çeşitli hasılât	800 000	1 235 593 50
5	Geri alma	300 000	905 146 51
6	Tütün, içki, tuz, M. Müdafaa vergileri	342 315 980	336 268 274 50
	Yekûn	914 102 050	943 167 765 79
	Nâzım varidat (5237 sayılı Kanun gereğince) Belediyeler payı ve Hazine Tayyare Resmi	—	37 840 675 77
	Umumi yekûn	914 102 050	981 008 441 56